

Viden i bevægelse – universitetspædagogisk fornyelse i fællesskab

Rikke Toft Nørgård¹, ansvarshavende redaktør

Dette nummers individuelle bidrag sætter samlet set fokus på, hvordan dansk universitetspædagogik eksisterer som et fagligt fællesskab, der giver friske perspektiver på både praksis, udvikling og forskning ved at være i kreativ og kritisk dialog med hinanden. DUT 39 indeholder 10 universitetspædagogiske bidrag, der spænder bredt: fra digitale læringsmiljøer, lys og kreative undervisningsmetoder over inklusion og studentercentrerede designs til nye evaluerings- og eksamensformer samt spørgsmål om faglighed og vurdering (herunder peer review-kulturen). I nummeret kan man læse om både kreative audiovisuelle aktiviteter i onlinekurser, undervisningsdifferentiering, hvordan tilpasset undervisning kan sikre, at også studerende med forskellig baggrund inddrages og engageres, og hvordan eksamenssystemet udfordres i takt med et behov for mere autentiske prøveformer. Hver af disse tematikker berører kerneudfordringer i nutidens uddannelsessystem og står centralt i den aktuelle universitetspædagogiske forskning, udvikling og praksis. Gennemgående i bidragene ser vi også et fokus på samarbejde - både studerende imellem (gruppearbejde, tværprofessionelle teams) og mellem forskere og undervisere - samt på at skabe mere autentiske lærings- og evalueringssituationer, der afspejler virkelighedens kompleksitet. Og endelig er diskussionen af peer review-kulturen i DUT et eksempel på, hvordan vi måske endda må gentænke selve vores forskningstraditioner i en travl akademisk hverdag.

Gennemgående tråde i nummerets universitetspædagogiske bidrag

På tværs af bidragene kan man se fælles tråde danne sig: For det første præges forskningen af metodisk variation og praksisnær tilgang. Vi finder kvalitative casestudier (fx designbaserede undersøgelser af undervisningsforløb), empiriske interviews og spørgeskemaundersøgelser, litteratur- og scoping-reviews samt analyser og mere teoretiske eller konceptuelle bidrag. Denne variation vidner om, at universitetspædagogisk udvikling favner vidt og arbejder på tværs af metoder og domæner. For det andet er der en tydelig studenter- eller læringsorientering at finde hos mange af bidragene. Det tyder på en generel bevægelse væk fra undervisercentrering mod studentercentrering og mere dialogbaseret læring. For det tredje ses i bidragene et fokus på vekselvirkning og samspil mellem fagligt indhold og universitetspædagogik som en egen faglighed. Overordnet lægger DUT 39 således op til en reflekteret mangfoldighed, hvor forskningsbaseret universitetspædagogisk viden anvendes aktivt i praksis og formes ud fra konkrete behov og specifikke kontekster.

Samlet og hver for sig viser bidragene et vidensproducerende, metodemangfoldigt og praksisreflekteret dansk universitetspædagogisk felt. Fælles er opfordringen til fortsat udvikling og handling: Læserne inviteres til at eksperimentere med nye metoder (differentieret undervisning, alternative eksamensformer, kreativ teknologi, forskningsbaseret undervisning etc.), til dialog på tværs af fag, positioner og ideer samt til at fortsætte undersøgelsen af og bidragene til de rejste problemstillinger i kommende DUT-udgivelser. En opfordring, DUT-redaktionen kun kan støtte op om. Vi glæder os til at se, hvordan DUT-indsendelserne i 2026 kan videreføre og

¹ rtoft@edu.au.dk

udbygge det universitetspædagogiske felt som alle bidragene i DUT 38 og DUT 39 har medvirket til på fineste vis.

Nedenfor er en kort introduktion til de enkeltstående bidrag, du kan finde og læse om i dette nummer af DUT – den perfekte julegave til enhver, der er nysgerrig på, hvad der rører sig i feltet.

Også en særlig tak til Lotte Rienecker, der har spillet en afgørende rolle i både DUT og DUN gennem sit mangeårige omfangsrige virke. Det har været en fornøjelse – og ære – at få lov til at lære af Lotte og hendes virke som universitetspædagogisk kultur- og fakkelbærer i redaktionen. Tak for det Lotte, du vil blive savnet!

Nummerets forskellige bidrag

- 1. DEBAT: Jeg har desværre ikke lige tid til peer review** (Anne Mette Mørcke, Ditte Jacobsen, Lasse X. Jensen, Lotte Rienecker, Maria Hvid Stenalt, Rikke Toft Nørgård). Bidraget åbner for en debat om DUT's udfordring med at finde fagfællebedømmere. Hovedspørgsmålet er, hvordan tidsskriftet kan opretholde kvalitet og rettidig feedback, når mange bedømmere må takke nej på grund af tidsmangel. Teksten er et redaktionelt oplæg, der italesætter problemet og præsenterer tre kritiske spørgsmål: skal man droppe fagfællebedømmelse, eksperimentere med nye bedømmelsesformer, eller finde andre løsninger? Konkrete opfordringer peger på at overveje alternative bedømmelsesmodeller og etablere støtte til bedømmernetværk. Læseren opfordres til at engagere sig i debatten, reflektere over krisens betydning for feltet og samarbejde om løsninger for at sikre dansk forsknings- og praksisformidling af høj kvalitet.
- 2. DEBAT: Eksamener på universiteterne bør gentænkes** (Peter Josef Wick, Annika Büchert Lindberg) argumenterer for, at traditionelle eksamensformer bør revideres: Eksamen er ikke kun en afsluttende prøve, men en integreret del af læringsprocessen. I stedet foreslås en differentieret eksamenstilgang, hvor prøver designes ud fra principper om bedømmelse for og som læring. Det betyder bl.a. at udvide prøveformer med formativ vurdering og fokus på procesmål snarere end videnstest. Anbefalingen er at skabe eksamensdesign, der fremmer dybdelæring, kritisk tænkning og sammenhæng mellem undervisning og prøve. Læseren opfordres til at reflektere over egne eksamensformer, eksperimentere med nye former og debattere, hvordan eksamen kan understøtte de kompetencer, vi gerne ser de studerende udvikle.
- 3. DEBAT: Hvorfor falder ansøgertallet til danske universiteters engelskuddannelser?** (Peter Mortensen) fokuserer den markante nedgang i ansøgertallet til engelskundervisningen. Forfatteren peger på både eksterne og interne faktorer: 1) det engelske sprogs ændrede status i Danmark, 2) de engelsksprogede landes faldende internationale prestige, og 3) uhensigtsmæssigheder i egne fagmiljøers udformning af studiet. Bidraget sætter en række kritiske perspektiver på engelskfagets situation. Konkrete implikationer er at genoverveje curriculum og profil: hvad gør engelskundervisningen relevant og engagerende i dag? Hertil kommer en opfordring til at tage diskussionen om faget og dets indhold, udvikle strategier for at imødekomme ændringer i de studerendes sprogbrug, og reflektere over eventuelle reformer af studieordningen for at sikre Engelskstudiernes fremtid.
- 4. DEBAT: The collective cure: How group project collaboration may counter the GenAI challenge** (Ida Klitgård). Bidraget udforsker, hvordan gruppeprojekter kan afbøde nogle af udfordringerne med generativ AI (GAI) i akademisk skrivning. Spørgsmålet er, hvordan GAI påvirker studerendes processer i kollaborativ skrivning. Den bygger på litteratur og forfatterens tidligere studier og argumenterer for, at det samarbejdende arbejde i gruppen kan fungere som modgift mod GAI's automatisering: Samskrivning og

undersøgende dialog fremmer refleksion, ansvar og kritisk engagement, og gruppeprojekter fremhæves som en pædagogisk strategi til at styrke studerendes læring. Anbefalingen er at forsvare og styrke tværfaglige projektbaserede læringsmodeller fremfor at lade AI erstatte processen.

5. **ARTIKEL: Undervisningsdifferentiering på videregående uddannelser – et scopingreview** (Helle Birkholm Antczak, Helene Falkenberg, Marianne Ellegaard, Mikkel Blegvad Schaumann). Artiklen undersøger, hvordan undervisningsdifferentiering kan håndtere stor diversitet i studenteres forudsætninger. Metoden er et systematisk litteraturreview og viser, at differentieret undervisning generelt fremmer studerendes læringsudbytte og engagement. Den beskriver en model med fleksible designs, der differentierer indhold, arbejdsproces og produkt efter studerendes parathed, interesser og præferencer. Anbefalingerne peger på at tilpasse undervisningen vha. fleksible læringsdesign og principper og kontekstualisere modellen til egne fag. Læseren opfordres til at tage differentieringsperspektivet til sig: prøv at indarbejde variation i undervisningsformål og -former i kurserne, og fortsæt forskning i praksisfortællinger og effektmålinger af differentieret undervisning.
6. **ARTIKEL: Kreative audiovisuelle aktiviteter i digitale læringsrum** (Rikke Ørngreen, Heidi Hautopp, Birgitte Henningsen). Artiklen undersøger potentialer og barrierer ved at inddrage kreative aktiviteter - såsom grafisk facilitering, videofortællinger og collaborative sketches - i et 3-4 måneder langt onlinekursus. Metodisk er der tale om et designbaseret studie, og resultaterne viser, at kreative audiovisuelle aktiviteter kan fremme refleksion, engagement og samarbejde blandt studerende. Til gengæld kan der være udfordringer med højt tidsforbrug, studerendes usikkerhed og bekymring om videnskabelighed. Artiklen giver konkrete anbefalinger til, hvordan undervisere kan planlægge og integrere interaktive audiovisuelle øvelser i digitale kurser og kommer med en opfordring til at afprøve og tilpasse sådanne kreative aktiviteter i egen undervisning for at skabe mere interaktive læringsmiljøer.
7. **ARTIKEL: At lære at se lyset – lysagttagelse fra det analoge til det digitale** (Katja Bülow, Inger Louise Berling Hyams, Anette Kreutzberg, Louise Grønlund, Karina Mose) undersøger relevansen af et analogt dagslyslaboratorium for arkitektstuderende i en tid med tydelig digitalisering. Metoden er en kombination af historisk gennemgang og casestudier af to undervisningsforløb (analog lab og digitale 3D-modeller). Forfatterne argumenterer for, at det analoge dagslyslaboratorium tilbyder umiddelbar kropslig iagttagelse af lys i fysiske modeller, hvilket styrker studerendes evne til at forbinde lys i praksis med arkitektonisk design. Digitale værktøjer (3D-modeller, simuleringer) kan omvendt analysere lys kvantitativt, men formidler det gennem repræsentationer, der mangler sanselig erfaring. Konkrete anbefalinger er at integrere både analoge og digitale metoder i undervisningen, så studerende oplever lys både med kroppen og gennem teknologien. En konkret opfordring er at anerkende og bevare det analoge labs pædagogiske kvaliteter og kombinere dem med digitale værktøjer for helhedsorienteret lyslæring i arkitekturundervisningen.
8. **ARTIKEL: Udkast til en niveauteori for universitetspædagogisk forskningsviden med afsæt i en case om en 1.-semesterstuderendes trivsel** (Frederik Pio) introducerer et teoretisk rammeværk (niveauteori) for at sammentænke forskellige former for pædagogisk forskningsviden, baseret på en case om en 1.-semesterstuderendes trivsel. Gennem en filosofisk analyse opbygges en firdelt model (typer af uddannelsesforskning: selv, livsverden, pædagogik, samfund) med et fælles pædagogisk sigte. Bidraget er teoretisk: en struktur, der viser, hvordan tværfaglige perspektiver kan integreres for at fremme synergier og dialog på tværs af paradigmer i uddannelsesforskning. Læseren opfordres til at undersøge og diskutere nye,

tværgående forskningssamarbejder og videreudvikle idéer til en fælles agenda, hvor pædagogik og specialiseret forskning kan mødes i samstemmighed snarere end hierarkiske systemer.

9. ARTIKEL: Needs-based curriculum design for academic writing in Spanish as a foreign language

(María Isabel Pozzo, Susana Silvia Fernández). Artiklen adresserer kompleksiteten i at skrive et afsluttende projekt på spansk som fremmedsprog. Hovedspørgsmålet er, hvordan et behovsbaseret curriculum (needs analysis) kan udforme en vidensskrivningsworkshop til deltagernes behov. Metoden er et casestudie med spørgeskemaer før og efter forløbet. På basis af studerendes egne angivne behov designede forfatterne et skriveforløb, der havde en positiv effekt på de studerendes selvvaluerede læring. Artiklen peger på, at behovsanalyse er et effektivt pædagogisk redskab til curriculumdesign og kan anvendes som metode ved planlægning af sprogkurser, så undervisningen tager udgangspunkt i studerendes egne udfordringer og mål.

10. GUIDE: Designing a course for research-based learning

(Marie Larsen Ryberg, Frederik Voetmann Christiansen). Guiden giver konkrete råd til at designe kurser, hvor forskning og undervisning kombineres, så studerende arbejder med og engagerer sig i uafklarede forskningsspørgsmål. Den er baseret på eksisterende forskning og indeholder bl.a. otte praksispunkter (learning goals og eksamensformer for forskning, studenterinddragelse, uafklarede forskningsspørgsmål, medejerskab, træning af forskningskompetencer, stilladsering, samarbejdende udforskning, videndeling via feedback). Guidens samler bedste praksis for forskningsbaseret undervisning i trin-for-trin-vejledning. Undervisere opfordres til at afprøve guiden og dens idéer i eget kursusdesign og dele erfaringer om, hvordan forskning og undervisning bedst væves sammen.

Nummerets samlede bidrag peger på flere konkrete implikationer for praksis og videre forskning. For undervisere og pædagogiske udviklingsenheder betyder bidragene, at man med fordel kan prioritere eksperimenter med undervisningsinnovationer i egne fag. Den store interesse for differentiering og inklusion som beskrevet i DUT 39 antyder også, at kursusdesign bør tage højde for studerendes præferencer og forudsætninger. Samlet set inviterer DUT 39 til, at universiteterne reflekterer over eller gentænker både undervisningens indhold og rammer. Sidst, men ikke mindst viser DUT 39, at det tværfaglige perspektiv er frugtbart: Faglighed, pædagogik og didaktik må udvikles i samspil, og der er muligheder for at bygge bro mellem praksis og teori.

Samlet understreger DUT 39, at universitetspædagogik styrkes gennem at være fleksibel, afprøvende, reflekterende og knyttet til både forskningsfelter og konkrete undervisningspraksisser. Vi håber artiklernes indsigter kan inspirere, engagere og integreres rundt omkring på de videregående uddannelser, og at undervisere, udviklere og forskere vil gå i dialog, eksperimentere med metoder, udforske nye tanker og tilgange, indsamle viden, samarbejde og dele erfaringer. Universitetspædagogikken – som dette nummer viser – er livskraftig og i konstant udvikling, og vi håber, at DUT 39 kan bidrage til både nysgerrighed, kreativitet og refleksion.

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den.

Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger

© Copyright

DUT og artiklens forfatter

Udgivet af

Dansk Universitetspædagogisk Netværk